

Юридичні науки

УДК 347.97/.99

Скриньковський Руслан Миколайович

*кандидат економічних наук, професор, професор кафедри
Львівський університет бізнесу та права*

Скрыньковский Руслан Николаевич

*кандидат экономических наук, профессор, профессор кафедры
Львовский университет бизнеса и права*

Skrynkovskyu Ruslan

*PhD in Economics, Professor, Professor of the Department
Institution of higher education «Lviv University of Business and Law»*

ORCID: 0000-0002-2180-8055

Гудима Віталій Валерійович

*викладач кафедри
Львівський університет бізнесу та права*

Гудыма Виталий Валерьевич

*преподаватель кафедры
Львовский университет бизнеса и права*

Hudyma Vitaliy

*Lecturer of the Department
Lviv University of Business and Law*

ORCID: 0000-0001-6708-3910

Хмиз Мар'яна Василівна

*доктор філософії в галузі права, викладач кафедри
Львівський університет бізнесу та права*

Хмыз Марьяна Васильевна

*доктор философии в области права, преподаватель кафедры
Львовский университет бизнеса и права*

Khmyz Mariana

PhD in Law, Lecturer of the Department

Lviv University of Business and Law

ORCID: 0000-0003-3553-8022

Любарський Валентин Олександрович

викладач кафедри

Львівський університет бізнесу та права

Любарский Валентин Александрович

преподаватель кафедры

Львовский университет бизнеса и права

Liubarskyi Valentyn

Lecturer of the Department

Lviv University of Business and Law

ORCID: 0000-0002-5640-4675

**ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРОФЕСІЙНИХ
СУДДІВ**

**ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ
КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВОГО СТАТУСА
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ СУДЕЙ**

**DOCTRINAL APPROACHES TO DEFINING THE CONCEPT OF
CONSTITUTIONAL AND LEGAL STATUS OF PROFESSIONAL
JUDGES**

Анотація. У статті розкрито сутнісні характеристики поняття «конституційно-правовий статус професійних суддів», виходячи із доктринальних підходів до його розгляду. Встановлено, що правові основи конституційно-правового статусу судді регулюються положеннями

Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Бангалорських принципів поведінки суддів. Визначено, що конституційно-правовий статус професійних суддів розкривається як формування розуміння і сприйняття сутності такого статусу, виходячи із основ конституційно-правової науки. З'ясовано, що основними структурними елементами конституційно-правового статусу професійних суддів виступають: 1) правосуб'єктність як особлива та водночас якісна риса судді, як суб'єкта, що уповноважений на здійснення функції правосуддя; 2) підстави притягнення судді до юридичної відповідальності; 3) права та обов'язки судді, які регламентуються положеннями статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»; 4) присяга, відповідно до якої особа, призначена на посаду судді, гарантує дотримання основних засад правової поведінки, якої повинен дотримуватись професійний суддя не тільки у судовій, але і у позасудовій діяльності та яка регламентується статтею 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»; 5) вимоги до посади судді, які регламентовані положеннями статті 127 Конституції України та положеннями статті 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» до суддів судів загальної юрисдикції, наприклад, до суддів Конституційного Суду України, то положеннями статті 148 Конституції України; 6) конституційно-правові принципи статусу професійних суддів, які закріплені положеннями Конституції України; 7) конституційно-правові гарантії, які закріплені положеннями Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Бангалорських принципів поведінки суддів. Зазначено, що перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є дослідження правових засад незалежності професійних суддів як однією із конституційних засад їх правового статусу.

Ключові слова: *суд, суддя, судова влада, конституційно-правовий статус професійних суддів, правосуддя, судочинство.*

Аннотация. В статье раскрыты сущностные характеристики понятия «конституционно-правовой статус профессиональных судей», исходя из доктринальных подходов к его рассмотрению. Установлено, что правовые основы конституционно-правового статуса судьи регулируются положениями Конституции Украины, Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей», Бангалорских принципов поведения судей. Определено, что конституционно-правовой статус профессиональных судей раскрывается как формирование понимания и восприятия сущности такого статуса, исходя из основ конституционно-правовой науки. Установлено, что основными структурными элементами конституционно-правового статуса профессиональных судей выступают: 1) правосубъектность как особая и одновременно качественная черта судьи, как субъекта, уполномоченного на осуществление функции правосудия; 2) основания привлечения судьи к юридической ответственности; 3) права и обязанности судьи, которые регламентируются положениями статьи 56 Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей»; 4) присяга, согласно которой лицо, назначенное на должность судьи, гарантирует соблюдение основных принципов правового поведения, которой должен придерживаться профессиональный судья не только в судебной, но и в внесудебной деятельности и которая регламентируется статьей 57 Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей»; 5) требования к должности судьи, которые регламентированы положениями статьи 127 Конституции Украины и положениями статьи 69 Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей» к судьям судов общей юрисдикции, например, к судьям Конституционного Суда Украины, то положениями статьи 148 Конституции Украины; 6) конституционно-правовые принципы статуса профессиональных судей, которые закреплены положениями Конституции Украины; 7) конституционно-правовые гарантии, которые

закреплены положениями Конституции Украины, Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей» и Бангалорских принципов поведения судей. Отмечено, что перспективами дальнейших исследований в этом направлении является исследование правовых основ независимости профессиональных судей как одной из конституционных основ их правового статуса.

Ключевые слова: суд, судья, судебная власть, конституционно-правовой статус профессиональных судей, правосудие, судопроизводство.

Summary. The article reveals the essential characteristics of the concept of «constitutional and legal status of professional judges", based on doctrinal approaches to its consideration. It is established that the legal basis of the constitutional and legal status of judges is regulated by the provisions of the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges», the Bangalore Principles of Judicial Conduct. It is determined that the constitutional and legal status of professional judges is revealed as the formation of understanding and perception of the essence of such status, based on the foundations of constitutional and legal science. It was found that the main structural elements of the constitutional and legal status of professional judges are: 1) legal personality as a special and at the same time qualitative feature of a judge, as a subject authorized to exercise the function of justice; 2) the grounds for bringing a judge to legal responsibility; 3) the rights and duties of a judge, which are regulated by the provisions of Article 56 of the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges»; 4) oath, according to which a person appointed to the position of a judge guarantees compliance with the basic principles of legal conduct, which must be followed by a professional judge not only in judicial but also in extrajudicial activities and regulated by Article 57 of the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges»; 5) requirements for the position of a judge, which are regulated by the provisions

of Article 127 of the Constitution of Ukraine and the provisions of Article 69 of the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges» to judges of courts of general jurisdiction, for example, to judges of the Constitutional Court of Ukraine, then the provisions of Article 148 of the Constitution of Ukraine; 7) constitutional and legal guarantees, which are enshrined in the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges» and the Bangalore Principles of Judicial Conduct. It is noted that the prospects for further research in this area are the study of the legal basis for the independence of professional judges as one of the constitutional principles of their legal status.

Key words: court, judge, judiciary, constitutional and legal status of professional judges, justice, legal proceedings.

Постановка проблеми. Ключовою складовою предмету конституційного права виступає система органів державної влади, серед яких особливе місце посідають органи судової гілки влади. Судова влада в Україні – це різновид державної влади, діяльність якої закріплена положеннями Конституції України [1] та інших законів, і яка здійснюється у різних організаційно-правових формах, а наявність відповідного механізму гарантує незалежність і самостійність цієї гілки державної влади.

Практика показує, що судова влада в Україні є центральним органом державної влади, який покликаний забезпечити захист конституційних прав і свобод. Окрім того, цей орган державної влади покликаний збалансувати діяльність законодавчої та виконавчої гілок влади та забезпечувати їх діяльність із дотриманням положень міжнародних стандартів прав людини. Тут треба зауважити, що одним із основних елементів організаційно-правового статусу органів судової гілки влади є професійний суддя. Однак, зважаючи на такі твердження, у положеннях

Основного Закону та інших законів не визначено, що слід розуміти під поняттям «правовий статус суддів» та поняттям «конституційно-правовий статус професійних суддів».

З огляду на зазначене вище, актуальність тематики наукового дослідження націлена на виокремлення основних засад та визначення сутності поняття «конституційно-правовий статус професійних суддів».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика дослідження конституційно-правового статусу професійних суддів представлена у дослідженнях багатьох науковців та юристів-практиків, зокрема значні дослідження серед них проводили: В. Єгорова [2], В. Кравчук [3], В. Паришкура [4], Г. Пігарева [5], В. Сивак [6], М. Цуркан [7] та інші.

Зокрема, В. Єгоровою [2] зазначено, що структуру конституційно-правового статусу професійних суддів складають права і обов'язки, гарантії і принципи діяльності та правосуб'єктність. Щодо правосуб'єктності, то під нею науковець пропонує розуміти здатність особи набути правового статусу судді судів загальної юрисдикції у визначеному законодавством порядку, а саме стати носієм суб'єктивних прав і юридичних обов'язків.

Своєю чергою, В. Кравчук [3] зауважує, що елементами конституційно-правового статусу професійних суддів слід назвати: 1) присягу судді; 2) підстави припинення суддею повноважень; 3) підстави звільнення судді із посади.

На основі аналізу джерел [1–7] встановлено, що на сьогодні не ґрунтовно дослідженою залишається проблематика визначення сутності та основних засад конституційно-правового статусу суддів.

Мета статті. Метою статті є розкрити і дослідити сутність поняття «конституційно-правовий статус професійних суддів», виходячи із доктринальних підходів до його розгляду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно статті 6 Конституції України [1], в Україні державна влада поділяється на три гілки – законодавчу, виконавчу і судову. Відповідно до такого поділу державної влади в Україні функціонують органи законодавчої, органи виконавчої та органи судової гілок влади, які здійснюють свої повноваження у межах, визначених Конституцією України, та згідно законів України.

Акцентуючи увагу на статусі судді, то відповідно до статті 52 «Статус судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [8] на посаді судді може перебувати тільки громадянин України. Призначення особи на посаду судді, тобто на зайняття такою особою штатної суддівської посади у одному із судів України, відбувається згідно положень Конституції України і цього ж Закону, при чому така особа зобов'язується здійснювати правосуддя виключно на професійній основі. В Україні судді наділені єдиним статусом, і на це не впливає ні місце суду у системі судоустрою, ні займана адміністративна посада, яка обіймається суддею у суді.

Щодо визначення сутності поняття «конституційно-правовий статус професійних суддів», то треба зазначити, що його сутність виходить із таких компонент як поняття «статус», поняття «конституційно-правовий», поняття «професійний суддя» чи «професійні судді».

Згідно такого поділу слід встановити сутність кожного із зазначених вище відокремлених понять. Так, поняття «статус» у Академічному тлумачному словнику [9] розглянуто як поняття «становище» та поняття «деякий стан чогось-небудь». Натомість у Тлумачному словнику української мови [10] поняття «статус» трактується як правовий стан громадян, державних та громадських діячів, а також міжнародних організацій. З огляду на такі тлумачення сутності поняття «статус» треба зауважити, що вони певною мірою підпадають під визначення поняття «статус професійних суддів».

Треба зауважити, що конституційно-правовий статус професійних суддів розкривається як формування розуміння і сприйняття сутності такого статусу, виходячи із основ конституційно-правової науки. Особливого значення у такому контексті набувають положення Конституції України, оскільки це основний документ конституційного права, який має найбільше пріоритетне значення суду серед інших.

Перш ніж розкрити сутність поняття «конституційно-правовий статус професійних суддів» слід відзначити, чому у дослідженні обрано як суб'єктів – професійних суддів, а не суддів загалом. Акцентуючи увагу на такому аспекті, слід зауважити, що у статті 127 Конституції України [1] вказано, що правосуддя в Україні здійснюється судьями. Однак існують випадки, коли правосуддя в Україні здійснюють судді із участю у судовому процесі присяжних. Тому, з огляду на положення статті 127 Конституції України [1], у науковому дослідженні увага зосереджена на професійних суддях, як особах, що здійснюють судочинство виключно на правовій основі.

Не можна не відзначити і те, що однією із основних вимог здійснення неупередженого і незалежного судочинства в Україні виступає формування об'єктивного та водночас цілісного бачення про поняття, а також про засади конституційно-правового статусу професійних суддів в Україні.

Разом з тим, неодмінно слід зауважити і те, що у контексті розкриття проблематики конституційно-правового статусу професійних суддів в Україні доцільно першочергово звернути увагу на виокремлення правових аспектів формування корпусу суддів, виходячи із сучасних умов розвитку України як правової та демократичної держави.

Окрім того, важливим виступає виокремлення складових частин конституційно-правового статусу професійних суддів, оскільки на сьогодні це питання є дискусійним, тому що немає ще до кінця сформованої єдиної

позиції про те, якою має бути структура конституційно-правового статусу професійних суддів. Однак, тут неодмінно треба зауважити, що кожна точка зору стосовно того, яка має бути структура конституційно-правового статусу суддів, являє собою відповідний доктринальний підхід.

Акцентуючи увагу на зазначеному вище, треба відзначити, що розглядати структуру конституційно-правового статусу професійних суддів необхідно насамперед із такого елемента як правосуб'єктність. Правосуб'єктність – це особлива та водночас якісна риса судді, як суб'єкта, що уповноважений на здійснення функції правосуддя. Попри те, слід зазначити, що такий елемент структури конституційно-правового статусу професійних суддів як правосуб'єктність є недостатньо розкритим та загалом не представленим у дослідженнях сучасних науковців.

Поділяючи позицію В. Єгорової [2], доцільно відмітити, що правосуб'єктність професійних суддів виступає правовою особливістю статусу суддів, яка виражається у здатності набувати права і обов'язки професійного судді, а також у наявності можливостей на набуття такого статусу у порядку, що установлений законом.

Поряд з тим, В. Сивак [6] стверджує, що багато науковців не підтримують позицію про те, що правосуб'єктність – це структурний елемент конституційно-правового статусу професійних суддів. На їх думку, правосуб'єктність виступає важливою передумовою набуття статусу судді.

Враховуючи позицію В. Сивака, а також інших науковців, треба зазначити, що вона певним чином є дещо неправильною. Варто погодитись із тим, що набуття конституційно-правового статусу вимагає оволодіння правосуб'єктністю, оскільки, виходячи із ознак, правосуб'єктність повинна відповідати вимогам, які висуваються до осіб, що претендують на посади суддів. Однак тут треба зазначити, що правосуб'єктність, як особливість суб'єкта правовідносин, повинна належати цьому суб'єкту тільки тоді,

коли він виконує обов'язки, передбачені його конституційно-правовим статусом.

З огляду на це, слід відмітити, що правосуб'єктність професійного судді виступає ключовим елементом його конституційно-правового статусу.

Разом з тим, доцільно звернути увагу на підстави притягнення судді до юридичної відповідальності як ще один структурний елемент конституційно-правового статусу судді. Так, треба відзначити, що притягнення судді до юридичної відповідальності виступає однією із основних гарантій конституційно-правового статусу.

Аналіз законодавства дає підстави зазначити, що серед видів юридичної відповідальності домінуюче місце посідає дисциплінарна відповідальність професійних суддів. Відповідно до статті 109 «Дисциплінарне стягнення стосовно судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [8] до суддів за вчинення дисциплінарного правопорушення застосовуються дисциплінарні стягнення у таких видах, як:

- 1) попередження;
- 2) догана, згідно якої передбачено позбавити суддю права на одержання доплати до посадового окладу терміном в один місяць;
- 3) сувора догана, згідно якої передбачено позбавити суддю права на одержання доплати до посадового окладу терміном в три місяці;
- 4) подання щодо тимчасового (в період від одного місяця до шести місяців) відсторонення судді від здійснення ним правосуддя, при чому він також позбавляється доплати до посадового окладу та направляється до Національної школи суддів України з метою проходження курсів підвищення рівня кваліфікації, що установлені органом, який здійснює дисциплінарне провадження стосовно такого судді (окрім того, у подальшому такий суддя повинен пройти кваліфікаційне оцінювання, щоб

підтвердити свою здатність на здійснення правосуддя у суді);

5) подання стосовно переведення такого судді до суду нижчого рівня;

6) подання стосовно звільнення такого судді із посади.

Акцентуючи увагу на правах і обов'язках судді як ще одному структурному елементу конституційно-правового статусу судді, то треба зауважити, що права і обов'язки судді у Конституції України [1] є загалом не регламентованими. Своєю чергою, вони визначені положеннями Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [8].

Згідно статті 56 «Права та обов'язки судді» Закону України «Про судоустрій і статус судді» [8] до прав і обов'язків професійного судді насамперед належать:

1) участь у суддівському самоврядуванні;

2) участь у формуванні громадських об'єднань, а також членство у таких об'єднаннях з ціллю забезпечення прав і інтересів професійних суддів, зокрема для підвищення рівня їх професіоналізму та кваліфікації;

3) участь у міжнародних та/чи національних асоціаціях, основною метою функціонування яких виступає захист інтересів таких суддів, підтримання авторитетності судової гілки влади на високому рівні та/чи розвиток юридичних професій і наук.

Окрім зазначених вище прав і обов'язків професійного судді, юридичними обов'язками такого судді виступають:

1) здійснення справедливого, безстороннього і своєчасного розгляду та вирішення судової справи;

2) додержання правил та вимог суддівської етики;

3) подання декларації доброчесності судді та подання декларації родинних зв'язків;

4) виявлення поваги до усіх учасників судового процесу;

5) не розголошення інформації, яка виступає таємницею;

- б) додержання вимог і обмежень у напрямку запобігання і протидії корупції, що визначені положеннями законодавства;
- 7) подання декларації особи, що уповноважена на виконання функцій державних органів чи органів місцевого самоврядування;
- 8) сприяння систематичному розвитку професійних навичок (умінь), підтримання кваліфікації на високому рівні;
- 9) повідомлення Вищої ради правосуддя і Генерального прокурора про втручання у діяльність, пов'язану із здійсненням правосуддя;
- 10) підтвердження законності джерел походження майна у ході проходження кваліфікаційного оцінювання чи у порядку дисциплінарного провадження.

У ході дослідження доцільно також звернути увагу на такий структурний елемент конституційно-правового статусу судді як присяга. Так, відповідно до статті 57 «Присяга судді» Закону України «Про судоустрій і статус судді» [8] особа, яку призначають на посаду судді, повинна скласти присягу. Зокрема така особа присягає Українському народу від імені України безсторонньо, незалежно, справедливо, об'єктивно, кваліфіковано і неупереджено здійснювати правосуддя, при цьому зобов'язується керуватись принципом верховенства права, підкорятись тільки закону, а також чесно та сумлінно виконувати обов'язки і здійснювати повноваження, дотримуючись етичних правил та принципів поведінки судді і не вчиняючи дій, які порочать звання судді чи підривають авторитет правосуддя.

Розуміння присяги, що дає особа, яку призначають на посаду судді, у науковому колі зазвичай трактується як звичайна обіцянка. Однак деякі науковці трактують присягу як юридичний обов'язок, за порушення якого таку особу притягнуть до конституційно-правової відповідальності [7].

Опираючись на вищезазначене, доцільно відмітити, що додержання суддею присяги виступає не лише структурним елементом конституційно-

правового статусу. Присяга, яку дає особа, призначена на посаду судді, визначає основні засади правової поведінки, якої повинен дотримуватись професійний суддя не тільки у судовій, але і у позасудовій діяльності. Якщо суддею не буде дотримано такої поведінки, то здійснення судової влади ним не буде справедливим, а ухвалення ним судового рішення – не буде правосудним.

Науковець В. Паришка [4] зауважує, що відповідальність професійних суддів за порушення ними присяги характеризується як дисциплінарна.

Що стосується правових засад порушення суддею присяги, то у законодавстві немає чітких положень, які регулюють ці питання. Так, функціонування інституту присяги, яку виконує професійний суддя, дозволяє суспільству сформувати загальний образ того, яким має бути суддя-професіонал, та те, чи здатний він на об'єктивне і незалежне вирішення правових конфліктів у відповідності до закону та, керуючись нормами етики і моралі, які встановлені громадськістю.

Одним із важливих структурних елементів конституційно-правового статусу професійного судді є конституційно-правові вимоги, які пред'являються до осіб, що претендують на посади суддів. Такі вимоги регламентовані положеннями статті 127 Конституції України [1], відповідно до яких на посаду судді має бути призначеною лише та особа, що є громадянином України, не є молодшою за 30-ть та не старшою за 65-ть років. Така особа повинна мати вищу юридичну освіту, а також мінімум 5-ть років стажу професійної діяльності у галузі права. Особа, що претендує на посаду суддів, має бути компетентною, доброчесною і володіти державною мовою. До осіб, що претендують на посади суддів, можуть бути передбачені і інші додаткові вимоги.

Окрім того, статтею 69 «Вимоги до кандидатів на посаду судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [8] зазначено, що не може

претендувати на посаду судді та особа, яка:

- 1) є визнана судом як обмежено дієздатна чи недієздатна;
- 2) має хронічні психічні або інші захворювання, які перешкоджають виконувати функції із здійснення правосуддя;
- 3) має непогашену або незняту судимість;
- 4) була раніше звільненою із посади судді внаслідок учинення значного дисциплінарного проступку, грубого або систематичного нехтування обов'язками, які аж ніяк не є сумісними із статусом судді;
- 5) була раніше звільненою із посади судді у відповідності до результатів кваліфікаційного оцінювання.

Треба неодмінно відзначити, що до суддів судів конституційної юрисдикції передбачені вимоги більш вищого рівня. Так, згідно статті 148 Конституції України [1] на посаду судді Конституційного Суду України може претендувати тільки громадянин України. Він повинен володіти державною мовою і на день його призначення на таку посаду досягти 40-ка років, мати вищу юридичну освіту, а також стаж професійної діяльності у галузі права мінімум 15-ть років, мати високі моральні якості і бути правником високого рівня компетентності.

У ході дослідження встановлено, що конституційно-правові принципи статусу професійних суддів закріплені положеннями Конституції України. Так, конституційно-правові принципи статусу професійних суддів становлять сукупну систему пов'язаних між собою елементів, завдяки яким визначається конституційно-правовий «образ» професійних суддів, та які обумовлені вимогами, висунутими державою і суспільством до категорії таких осіб, а також специфікою здійснення ними діяльності у сфері правосуддя.

Науковець Г. Пігарева [5] зауважує, що одним із визначальних конституційно-правових принципів статусу професійних суддів виступає принцип реалізації функції по здійсненню правосуддя згідно законодавчих

вимог. При цьому, основною умовою дотримання такого принципу законності виступає належне визначення фактичних обставин судової справи, яка перебуває у провадженні і водночас є предметом судового розгляду. Окрім того, важливим також виступає чіткий розподіл прав і обов'язків між сторонами судового процесу.

Акцентуючи увагу на гарантіях конституційно-правового статусу професійних суддів як ще одному структурному елементу, то згідно положень Бангалорських принципів поведінки суддів [11], такі поняття як «термін повноважень суддів», «незалежність суддів», «безпека суддів», «належна винагорода суддів», «умови служби суддів», «пенсії і вік виходу на пенсію» виступають гарантіями, які окрім того визначені і забезпечуються законом.

Ще однією гарантією конституційно-правового статусу професійних суддів виступає гарантія недоторканності суддів у контексті здійснення ними правосуддя, а також гарантія притягнення суддів до відповідальності за невиконання ними покладених на них обов'язків [12].

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами опрацювання наукових праць та джерел [1–12] розкрито сутність поняття «конституційно-правовий статус професійних суддів», виходячи із доктринальних підходів до його розгляду, і на основі цього встановлено, що:

– правові основи конституційно-правового статусу судді регулюються положеннями Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Бангалорських принципів поведінки суддів;

– конституційно-правовий статус професійних суддів розкривається як формування розуміння і сприйняття сутності такого статусу, виходячи із основ конституційно-правової науки;

– основними структурними елементами конституційно-правового статусу професійних суддів виступають: 1) правосуб'єктність (особлива та

водночас якісна риса судді, як суб'єкта, що уповноважений на здійснення функції правосуддя); 2) підстави притягнення судді до юридичної відповідальності; 3) права та обов'язки судді, які регламентуються положеннями статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»; 4) присяга (відповідно до якої особа, призначена на посаду судді, гарантує дотримання основних засад правової поведінки, якої повинен дотримуватись професійний суддя не тільки у судовій, але і у позасудовій діяльності), яка регламентується статтею 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»; 5) вимоги до посади судді, які регламентовані положеннями статті 127 Конституції України та положеннями статті 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» до суддів судів загальної юрисдикції, а, до прикладу, до суддів Конституційного Суду України, то положеннями статті 148 Конституції України; 6) конституційно-правові принципи статусу професійних суддів, які закріплені положеннями Конституції України; 7) конституційно-правові гарантії, які закріплені положеннями Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Бангалорських принципів поведінки суддів.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є дослідження правових засад незалежності професійних суддів як однією із конституційних засад їх правового статусу.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звертання: 01.06.2021 р.).
2. Єгорова В. С. Конституційно-правовий статус суддів судів загальної юрисдикції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2008. 17 с.
3. Кравчук В. М. Поняття та структура конституційно-правового статусу

- суддів в Україні // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право. 2011. Вип. 14. С. 95–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2011_14_17 (дата звертання: 01.06.2021 р.).
4. Паришка В. В. Юридична відповідальність суддів в Україні та країнах Європейського союзу: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2017. 20 с. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/13449> (дата звертання: 01.06.2021 р.).
  5. Пігарева Г. Загальновизнані принципи здійснення правосуддя: міжнародний та національний досвід // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 91–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_3_20 (дата звертання: 01.06.2021 р.).
  6. Сивак В. М. Правосуб'єктність як структурний елемент правового статусу голови суду // Міжнародний науковий журнал «Верховенство права». 2017. № 4. С. 104–109.
  7. Цуркан М. І. Присяга судді як невід'ємний структурний елемент його правового статусу // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2010. № 12. С. 11–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmjju_2010_12_4 (дата звертання: 01.06.2021 р.).
  8. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звертання: 01.06.2021 р.).
  9. Статус // Академічний тлумачний словник (1970–1980). Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/status> (дата звертання: 01.06.2021 р.).

10. Статус // Глумачний словник української мови. E-slovník. URL: <https://eslovnuk.com/статус> (дата звертання: 01.06.2021 р.).
11. Коментарі щодо Бангалорських принципів поведінки суддів: Неофіційний переклад українською мовою здійснено в рамках канадсько-українського Проекту підтримки судової реформи, який фінансується Урядом Канади через Міністерство міжнародних справ / Управління ООН з наркотиків та злочинності. 2017, вересень. 199 с. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/komentari-bangalorski-9818bfbb11.pdf> (дата звертання: 01.06.2021 р.).
12. Правовий статус судді // Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/552-pravovuuy-status-suddi> (дата звертання: 01.06.2021 р.).